

Nr 123.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse; given Stockholms slott den 19 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ola Jeppsson.

Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.

Häri genom förordnas, att i stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse avdelning II ävensom §§ 38—42 i avdelning IV skola hava följande ändrade lydelse:

Avdelning II.

Föreskrifter avseende skydd mot eldfara.

a. Brandteknisk klassindelning.

§ 6.

Med *brandsäker* byggnadsdel förstås sådan byggnadsdel, som vid brand och därunder förekommande vattenbesprutning har betryggande hållfasthet och åtminstone samma motståndsförmåga som vägg av bränt murtegel av för olika ändamål erforderlig tjocklek, dock minst 10 centimeter, och som vilar på underbyggnad av ur brandskyddssynpunkt likvärdig beskaffenhet.

Med *brandhärdig* byggnadsdel förstås sådan icke brandsäker byggnadsdel, som vid brand och därunder förekommande vattenbesprutning har åtminstone samma motståndsförmåga som plankvägg med spräckpanel, rörning och puts på båda sidor. Rörning och puts eller därmed ur brandskyddssynpunkt likvärdig beklädnad på endast ena sidan benämnes *brandhärdig beklädnad*.

Med *flamskyddad* byggnadsdel förstås sådan byggnadsdel av trä eller annat brännbart material, som vid brand är skyddad mot antändning och eldens spridning utefter ytan under åtminstone lika lång tid som plankvägg, beklädd på båda sidor med 4 millimeters asbestcementplattor av betryggande beskaffenhet. Plattor av nyssnämnda material, tjocklek och beskaffenhet eller därmed ur brandskyddssynpunkt likvärdig beklädnad på endast ena sidan benämnes *flamskyddande beklädnad*.

Det åligger statens provningsanstalt att efter framställning och behöfvlig provning avgöra, huruvida byggnadsdel motsvarar ovan angivna fordringar.

b. Allmänna bestämmelser om byggnad, varest hotell eller pensionat må inrättas, m. m.

§ 7.

Hotell eller pensionat må inrättas i vilken våning som helst i byggnad, vars ytterväggar och bärande konstruktioner äro brandsäkra, vars mellanbottnar

och innerväggar äro åtminstone brandhårdiga samt vars för utrymning avsedda trappor, därest de utförts av furu eller annat löst träslag, på undersidan äro åtminstone brandhårdigt beklädda.

I annan byggnad må hotell eller pensionat inrättas i bottenvåning eller våning en trappa upp, därest byggnaden ej är uppförd till större höjd än två våningar utöver källarvåning och vinden ej till mer än högst en tredjedel är inredd.

Avbalkat utrymme under trappa, avsedd för hotellets eller pensionatets utrymning, skall förses med åtminstone brandhårdig beklädnad, dock må, där sådant utrymme är av obetydlig omfattning, å detsamma anbringas endast flamskyddande beklädnad.

§ 8.

I byggnad, varest hotell eller pensionat finnes inrättat, må, så vitt på innehavare av eller föreståndare för rörelsen ankommer, nattläger icke ens tillfälligtvis anordnas å vindskontor eller å eljest oinredd vind.

I avbalkat utrymme under utrymningstrappa må icke förvaras lätt antändbara ämnen.

§ 9.

Mellanbotten över källare i byggnad, däri hotell- eller pensionatrörelse drives, skall vara brandsäker; dock må inom byggnad om högst två våningar, vindsvåning däri ej medräknad, tak i källare allenast brandhårdigt beklädas. Där byggnadens storlek och rörelsens omfattning eljest kunna anses föranleda endast brandhårdig konstruktion, må det ankomma på Kungl. Maj:ts befallningshavande att lämna tillstånd därtill.

Källarvånings förbindelseleder med andra lokaler inom byggnaden skola vara åtminstone brandhårdigt beklädda samt vara avstängda med åtminstone brandhårdiga, i fals tätt slutande, självstängande dörrar. Sådan förbindelseled må icke anordnas till förstuga, korridor eller annat för husets utrymning avsett område, med mindre dörrarna till förbindelseleden så anordnas, att de vid öppnandet icke hindra den fria passagen i utrymningsväg.

§ 10.

I byggnad, varest hotell eller pensionat är inrättat, må icke finnas fabrik eller annan eldfarlig inrättning eller såsom eldfarligt ansett varulager, så framt ej de för sådant ändamål använda lokalerna äro brandsäkert avskilda från de lokaler, som äro tagna i anspråk för hotellet eller pensionatet.

Lokal för inom byggnaden drivet hantverk ävensom butiks- och kontorslokaler, som icke tillhöra hotellets eller pensionatets drift, skola vara åtminstone brandhårdigt avskilda från hotell- eller pensionatlokalerna och deras utrymningsvägar. Dörrarna till nämnda utrymningsvägar må vara av trä, dock utan glasfyllning, såvida icke trådglas eller annat glas med samma motståndskraft därvid användes.

I byggnad, där hotell eller pensionat drives, må garage förekomma under förutsättning, att detsamma utförts i enlighet med gällande normalbestäm-

meler rörande anordnande av garage samt med de bestämmelser i övrigt, som i sådant avseende finnas i samhällets byggnadsordning. Ventilationskanal från garage skall vara brandsäker och får ej stå i förbindelse med något utrymme i hotell eller pensionat eller med därifrån ledande ventilationskanal.

c. Sovrums läge i byggnad; trappor, korridorer och övriga byggnadstekniska anordningar för utrymning.

§ 11.

Sovrum, belägna i våning två trappor upp eller högre, skola vara så belägna vid korridor mellan två utrymningstrappor, att avståndet mellan sovrummets utgångsdörr och närmaste trappa icke överstiger 25 meter. Trapporna, av vilka den ena må tjäna såsom reservtrappa, skola vara fullt oberoende av varandra och hava utgång till gata eller allmän plats eller till gård, som står i omedelbar förbindelse därmed. Då särskilda förhållanden sådant påkalla, må Kungl. Maj:ts befallningshavande, därest nödbalkong anordnas, medgiva jämkning i fråga om kravet på tillgång till två utrymningstrappor.

Nödbalkong, som skall hava fri gångbana av minst 50 centimeters bredd och räcke av minst 90 centimeters höjd, skall vara försedd med fast stege till nedanför varande nödbalkong eller till marken. Stegen skall om möjligt anbringas på sådant avstånd från vägg, att nedstigandet kan ske mellan stegen och väggen, och får icke anbringas framför fönsteröppning.

På eller över dörren till reservutgång skall med tydliga bokstäver om minst 45 millimeters höjd målas eller på annat sätt anbringas ordet Reservutgång. Är dörrens ställning icke vinkelrät mot korridors längdriktning, skall berörda anvisning på nu angivet sätt därjämte målas på skylt, som vid trappnedgången i varje våning skall uppfästas vinkelrätt mot korridors längdriktning.

På eller över dörren till huvudtrappans övre mynning i varje våning skall ock, på sätt nu är sagt, anbringas ordet Utgång.

På eller över dörren till utgång (reservutgång) till det fria skall även, på sätt ovan är sagt, anbringas ordet Utgång (Reservutgång) i det fall, att utgång icke annorledes är tydligt markerad.

Spiraltrappa må icke genombryta mer än en mellanbotten och får icke stå i omedelbart sammanhang med korridor eller trapphus.

Varje för byggnadens utrymning avsedd trappa skall på båda sidor hava säkert fästad ledstång utan fria ändar.

§ 12.

Mot trapphall eller trapphus skall korridor avstängas medelst i densamma anbragta dörrar eller medelst skiljeväggsparti med erforderliga dörrar; dock må sådan avstängningsanordning ej anbringas närmare trappan än dennas egen bredd. Dörrarna skola vara självstängande och tättslutande samt vara antingen balansdörrar eller också utåtgående dörrar, som må hava anslag mot tröskel av högst 38 millimeter i höjd samt med inåt avfasad kant.

Ytterdörrar skola vara utåtgående.

Dörr, varom i denna paragraf förmäles, skall kunna slås upp till minst 90 graders vinkel och må icke anbringas på sådan plats eller på sådant sätt, att den i uppslaget läge helt eller delvis avspärrar utrymningsväg. Stängningsanordning för sådan dörr skall vara lätt att öppna.

§ 13.

I hotell eller pensionat med genomgående trapphus skall, i de fall Kungl. Maj:ts befallningshavande med hänsyn till särskilda omständigheter finner det påkallat, anbringas en eller flera rökluckor med ytinnehåll av tillsammans minst 1 kvadratmeter; skolande sådan lucka kunna öppnas från trapphusets olika plan samt nedre botten.

§ 14.

Hisschakts väggar och tak skola vara åtminstone brandhårdiga med brandhårdiga och i fals tätt slutande dörrar eller luckor, dock att hiss må kunna anordnas i öppet trapphus, så avstängt som i § 12 sägs.

Hissmaskineri skall vara uppställt i rum med åtminstone brandhårdiga väggar, golv och tak samt brandhårdig, självstängande dörr.

I avseende på mindre hiss, vars schakt genombryter endast en mellanbotten, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande efter sakkunnig persons eller myndighets hörande meddela erforderliga bestämmelser utan hinder av vad ovan är stadgat.

Trumma för uppvärmd luft skall vara åtminstone brandhårdig. Jämväl trumma för ventilation skall, så framt den genombryter mer än en mellanbotten, vara åtminstone brandhårdig, och bör, därest sådan trumma genomgår översta bjälklaget, densamma även i fortsättningen genom husets yttertak vara brandhårdig.

§ 15.

Samtliga till förstugor, korridorer och trapphus ledande sovrumsdörrar inom hotell eller pensionat skola vara försedda med mekanisk anordning för självstängning samt med låsinrättning, som tillåter dörren att obehindrat och tätt anslå mot karmens fals. Sådan dörr må icke hava glasfyllning, ej heller må sekundärfönster anordnas i vägg mellan sovrumsrum och förbindelseled, såvida icke trådglas eller annat glas med samma motståndskraft därvid användes.

§ 16.

Rum må ej ens tillfälligtvis under någon förevändning användas till sovrumsrum med mindre det är försett med fönster av storlek om minst 1×0.5 meter. Är fönster avdelat med losholtz eller post, skall avdelad del hålla minst nämnda mått.

Är fönster beläget å sådan höjd från golvet, att man icke utan särskild anordning kan använda fönstret såsom nödutgång, skall erforderlig fast trappförbindelse med golvet finnas.

§ 17.

I korridor, där olika golvhöjder icke kunna undvikas, skall, därest höjdskillnaden icke överstiger 35 centimeter, lutande plan med stigning om högst 1:10 anbringas.

I utrymningsväg må ett ensamt liggande trappsteg ej anordnas.

Trappa i korridor skall tydligt markeras, vara väl belyst och på båda sidor hava säkert fästad ledstång utan fria ändar.

§ 18.

Korridorers, förstugors och trappors fria bredd skall rättas efter det antal personer, som kan tänkas komma att vid eldfara passera desamma, dock att denna bredd ej må utan Kungl. Maj:ts befallningshavandes medgivande sättas under 1.2 meter. Dörr i utrymningsväg må ej hava mindre bredd än 90 centimeter (karmdagermått).

§ 19.

Skjutdörrar få icke anbringas i utrymningsväg.

Roterande svängdörrar må i hotell eller pensionat förekomma, såvida desamma kunna lätt sammanslås eller äro så inrättade, att deras vingar vid en plötslig tillströmning av människor automatiskt hopfällas.

Förstugor, korridorer, trappor, nödbalkonger m. m., som komma till bruk vid byggnads utrymning, må icke efter mörkrets inbrott vara belamrade med res-effekter eller andra hindrande föremål.

Dörrförhängen i hallar, korridorer och övriga områden, som tjäna till byggnadens utrymning, skola vara lätttrörligt uppfästade i stora ringar på glidstång. De få icke nå golvplanet och må ej upphängas så, att de dölja de anslag och anvisningar, varom i denna stadga är föreskrivet.

d. Uppvärmning.

§ 20.

Eldstad eller rökkanal må icke anbringas på mindre avstånd från trävirke än 25 centimeter. Eldstad må icke inrättas annorstädes än omedelbart invid murad rökkanal. Kamin skall vara uppställd å stadig plåt, vilken bör vara framspringande framför eldstadluckan så mycket, att möjligen utfallande bränsle där uppfångas, och må ej förses med längre plåtrör än som oundgängligen erfordras för förbränningsgasernas direkta införande i den murade rökkanalen.

Åstadkommes rummens uppvärmning genom ledning från värmecentral, skola pannrum och bränslefförråd anordnas i åtminstone brandhärdigt beklädda rum.

Vid eldning i kakelugn skall framför eldstadsöppningen finnas anbragt ett hela öppningen täckande, finmaskigt skyddsgaller; skolande golvet nedanför eldstaden vara åtminstone brandhärdigt beklätt. Kakelugnsinsats med utbyggt bränslemagasin må icke användas.

Invid eldstäder eller skorstenar må lätt antändbara föremål icke anhopas.

Kök- eller värmeapparat, som ej är att betrakta såsom eldstad, skall vid begagnandet vara uppställd på tillräckligt avstånd från brännbara föremål samt i övrigt så handhavas, att fara för eldsvåda ej uppkommer.

Därest eldfarliga oljor eller denaturerad sprit förvaras inom byggnaden, skola för sådant ändamål användas täta, väl tillslutna, av metall förfärdigade kärl.

e. Sotning.

§ 21.

I stad, köping och eljest å plats, där brandstadgan vunnit tillämpning, gälle beträffande sotning vad i brandstadgan och vederbörande brandordning är föreskrivet.

På landet å ort, där brandstadgan icke tillämpas, skola till efterrättelse för innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat gälla följande bestämmelser.

Sotning skall genom yrkesbildad skorstensfejare på föranstaltande av innehavaren eller föreståndaren verkställas:

för rökgång från spisel minst en gång varannan månad,

för rökgång från annan eldstad minst en gång om året.

Under sotning av rökgång från eldstad inbegripes sotning och rengöring av själva eldstaden, och skola vid sotning av rökgångar dit ledande, till kamin eller järnspisel hörande plåtrör samtidigt av skorstensfejare löstagas, rensas och därefter iordningställas ävensom befintliga rökhuvar befrias från sot.

Vid sotning undersöke skorstensfejaren noga, huruvida å eldstad, mur, rör, skorsten eller dylikt finnes felaktighet, som kan innebära eldfara, och åligger det skorstensfejaren i sådant fall att genast därom underrätta innehavaren av eller föreståndaren för hotellet eller pensionatet samt om felets beskaffenhet göra anteckning i den liggare, varom i § 31 stadgas, och där i varje fall skall anmärkas, att sotning verkställts.

Felaktighet, varom nu är sagt, skall genom innehavarens eller föreståndarens försorg utan dröjsmål avhjälpas.

f. Elektriska anläggningar.

§ 22.

Beträffande elektrisk starkströmsanläggning för belysning, värme och kraft skall iakttagas, att lampor, motorer samt värme- eller andra förbrukningsapparater jämte tillbehör och ledningar så utföras och uppsättas, att de icke medföra fara för antändning, varjämte till efterrättelse skola lända de allmänna föreskrifter beträffande elektriska anläggningars utförande, som äro eller varda meddelade.

g. Belysning.

§ 23.

Till belysning må inom hotell eller pensionat icke användas eldfarliga oljor av första klass, ej heller sprit.

Förutom elektrisk belysning och gasbelysning må i sovrum användas endast hänglampor för olja samt stearinbelysning.

Över hänglampa bör finnas värmefångare av obrännbart material samt vid pass 10 centimeter i tvärmått.

Anläggning för framställning eller förvaring av gas må icke finnas inom byggnad, inrymmande hotell eller pensionat, med mindre de för anläggningen använda lokalerna äro brandsäkert avskilda från de lokaler, som äro tagna i anspråk för hotellet eller pensionatet.

Gasmätare får ej uppställas under trappa. Rörliga gasarmar må ej användas.

§ 24.

Efter mörkrets inbrott skall inom hotell och pensionat i förstugor, korridorer, trappor och övriga områden, som tjäna till byggnadens utrymning, finnas i ofärgat glas tänd reservbelysning av en ljusstyrka, som i varje reservlampa ej må understiga $\frac{3}{4}$ normalljus (motsvarande ett så kallat teaterljus), och skola dessa lampor såvitt möjligt anbringas så, att, sedan reservbelysningen vid mörkrets inträde tänts, man kan från en lampa se ljuset från en annan åt vardera sidan. Där vitt reservljus anbringas, skall vid pass 1.50 meter över golvplanet på tydligt sätt inom fyrkantig 20 millimeter bred ram målas eller på annat sätt anbringas ordet Utgång (Reservutgång) och därunder en pil med spetsen i riktning mot utgången. Leder åt ömse håll utgång, målas eller anbringas på annat sätt inom inramningen ordet Utgångar (Utgång, Reservutgång, Reservutgångar) och därunder på samma linje två pilar, vända med spetsarna från varandra. Anslagsskylden bör hålla minst 400 millimeter i längd och minst 300 millimeter i bredd (höjd), bokstavsskriften 30 millimeter i höjd och pilen (pilarna) 150 (300) millimeter i längd.

Omedelbart invid trappnedgång och utgång till det fria skall vid mörker städse lysa reservljus i rött genomfärgat glas, som tillåter ljus av $\frac{3}{4}$ normalljusstyrka att under vanliga förhållanden synas på ett avstånd av 20 meter.

För reservbelysning må användas endast lyktor med stearinljus, rovoljelampor eller elektriska glödlampor. Är reservbelysningen elektrisk, skall för densamma finnas särskild huvudledning, ansluten till byggnadens servisleddning; dock må, där särskilda omständigheter därtill föranleda, reservbelysningsanläggningen kunna anslutas till samma huvudledning som annan belysning, därest anslutningen göres genom en eller flera särskilda, enbart för reservbelysningen avsedda grenledningar.

h. Alarmanordning och säkerhetsåtgärder i övrigt.

§ 25.

För eldfaras samtidiga tillkännagivande inom alla delar av hotell eller pensionat skall finnas anordning för klämtning å så kallad enslagsklocka av erforderlig ljudstyrka och med en klang, som skarpt skiljer sig från all annan i byggnaden befintlig signalanordning. Sådan klocka anbringas å varje ställe, där det för ändamålet kräves.

Erfordras flera klockor, skola de vara inbördes förenade genom ledning, så att alla klockorna kunna samtidigt igångsättas. Är alarmanordningen elektrisk, skola de kontakter, förmedelst vilka alarmering framkallas, vara så konstruerade, att klockorna, sedan kontakten tillslagits, oavbrutet signalera, till dess kontakten åter frånlås. Dessa kontakter skola vara så skyddade, att missbruk förebygges, utan att deras skyndsamma användande vid förefallande behov hindras.

§ 26.

Inom hotell eller pensionat skall i varje våning å plats i omedelbar närhet av envar utav de för utrymning avsedda utgångar eller trappnedgångar finnas en ständigt brukbar, med lock försedd, vattenfylld assurancespruta, rymmande omkring 25 liter, och skall den för assurancesprutan bestämda platsen utmärkas därigenom att å väggen målas eller på annat sätt anbringas ordet Brandredskap.

§ 27.

På, den i § 26 angivna plats skall uppställas jämväl övrig till omedelbart bruk i första hand föreskriven eldsläckningsmateriel ävensom anbringas ledning till alarmanordning och till röklucka, och skall genom anslag, målat eller på annat sätt anbragt på väggen, utmärkas, för vilka anordningar och redskap plats där är bestämd.

§ 28.

Inom hotell eller pensionat, där utrymningstrapporna med deras väggar och tak icke äro brandsäkra, skall i varje sovrums, så framt det är beläget högre än i bottenvåningen och saknar nödbalkong, ständigt finnas upphängd och färdig till användning en till marken räckande livräddningslina, försedd med bromsinrättning och livbälte, allt av lämplig konstruktion.

§ 29.

Genom av Kungl. Maj:ts befallningshavande utfärdat tryckt anslag, avfattat på svenska och, i den mån så provas nödigt, även på tyska, franska och engelska språken, vilket anslag anslås i varje resanderum, skall gäst anmanas att vid inflyttningen utan dröjsmål förskaffa sig säker kännedom om de inom hotellet eller pensionatet befintliga trappnedgångar och andra anordningar för byggnadens utrymmande vid eldfara.

Likaledes skola genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg i enlighet med vid denna stadga fogat formulär tryckas ordningsföreskrifter, upptagande dels vad denna stadga i ordningshänseende innehåller, dels ock de försiktighetsmått, som böra iakttagas vid hanterande av eld och eldfarliga ämnen m. m. Genom vederbörande polismyndighets försorg skola dessa ordningsföreskrifter i erforderligt antal exemplar tillhandahållas innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat med förständigande att emot skriftligt erkännande utdela dem till varje inom hotellet eller pensionatet anställd person vid befattningens tillträde.

i. Tillsyn å säkerhetsanordningar.

§ 30.

Hotell och pensionat skola minst en gång årligen på förut ej tillkännagiven tid besiktigas av polismyndigheten i orten till utrönande, huruvida de i eller enligt denna avdelning meddelade föreskrifter äro i behörig ordning iakttagna. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas åt det skick, vari dörrars mekaniska stängningsanordning, alarmanordning, inom byggnaden använd reservbelysning och eldsläckningsmateriel samt livräddningslinor befinna sig. Där så prövas nödigt, må polismyndigheten vid dylik besiktning anlita biträde av sakkunnig person.

Ersättning för resa, om sådan för besiktningen erfordras, utgår med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:ts befallningshavande och betalas av hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare, vilken jämväl har att enligt sammå myndighets bestämmande gälda gottgörelse, där sådan kommer i fråga, för biträde av sakkunnig, varom nyss är sagt.

Särskild besiktning å elektriska ljus-, kraft- och alarmledningar med tillhörande anordningar inom hotell och pensionat skall på innehavarens eller föreståndarens föranstaltande en gång vart år verkställas av sakkunnig, opartisk person, och skall intyg anskaffas såväl om den verkställda besiktningen som därom, att anmärkta bristfälligheter avhjälppts inom åtta dagar efter besiktningen.

Om besiktnings verkställande och vad därvid anmärkts har förrättningsman att göra anteckning uti den i § 31 föreskrivna liggare.

§ 31.

Inom hotell och pensionat skall enligt vid denna stadga fogat formulär föras en av Kungl. Maj:ts befallningshavande anskaffad liggare för anteckning om de i §§ 21 och 30 föreskrivna sotningar och besiktningar.

Denna liggare, som skall hållas för en var tillgänglig, skall genom polismyndighetens i orten försorg en gång årligen uppvisas för Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därom tecknar bevis i liggaren.

Anmälan angående försummad efterlevnad av de säkerhetsföreskrifter, som i eller enligt denna avdelning äro givna för hotell och pensionat, må göras hos Kungl. Maj:ts befallningshavande, och skola därvid uppvisas de skäl och bevis, som för styrkande av anmälan befogenhet må förefinnas, ävensom anmälares namn, titel eller yrke samt postadress.

j. Om vissa undantag från i denna avdelning meddelade bestämmelser.

§ 32.

Vad här ovan i § 9, § 10 andra och tredje styckena, § 11, § 12 första stycket samt §§ 13, 14, 15, 17, 24, 25 och 27 stadgas skall icke äga tillämpning å hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbärgera högst sexton gäster och innehåller högst åtta därför avsedda rum. I fråga om hotell eller

pensionat, varom nu är sagt, har Kungl. Maj:ts befallningshavande att, oberoende av förenämnda stadganden, med ledning av förslag, varom i § 2 mom. 2 förmäles, föreskriva vidtagande av de åtgärder, som till skydd mot eldfara kunna anses erforderliga.

§ 33.

1. I fråga om byggnad, vari den 1 januari 1933 redan drives hotell- eller pensionatrörelse, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande medgiva sådan eftergift från de i § 7 meddelade bestämmelserna, som i varje särskilt fall kan finnas erforderlig för att icke oskäligen kostnader skola åsamkas rörelsens innehavare, dock endast såvitt genom eftergiften påtaglig fara för människoliv icke uppstår.

2. Från de i denna avdelning i övrigt meddelade föreskrifter må Kungl. Maj:ts befallningshavande efter sakkunnig persons eller myndighets hörande medgiva jämkning eller eftergift, under förutsättning att betryggande skydd mot eldfara icke åsidosättes och att sådan jämkning eller eftergift icke strider mot gällande byggnadsförfattningar.

Avdelning IV.

Allmänna bestämmelser.

§ 38.

Driver någon hotell- eller pensionatrörelse utan att hava därtill erhållit behörigt tillstånd, där sådant enligt denna stadga erfordras, straffes med dagsböter, dock ej under fem.

Uraktlåtes anmälan, varom i § 4 sägs, vare straffet böter från och med fem till och med trehundra kronor.

§ 39.

Den, som utan att därtill hava erhållit behörigt medgivande, flyttar av honom med vederbörligt tillstånd bedriven hotell- eller pensionatrörelse till annan lägenhet, straffes med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

§ 40.

1. Upplåtes inom hotell eller pensionat till resande eller annan mot eller utan betalning rum eller nattläger i strid mot bestämmelserna i § 8 första stycket och § 16, straffes innehavaren eller föreståndaren med dagsböter.

2. Hållas ej de i § 19 tredje stycket avsedda utrymmen fria, på sätt där är stadgat, eller förvaras lätt antändbart ämne å plats, där förvaring av sådant ämne enligt § 8 andra stycket är förbjuden,

eller iakttages ej vad i § 20, § 21 tredje och sjätte styckena samt §§ 22, 23 och 24 är föreskrivet,

eller varda föreskrivna brand- eller livräddningsredskap eller mekaniska anordningar för dörrars självstängning eller för alarmering icke vidmakthållna eller därutinnan anmärkta brister icke avhjälpda inom åtta dagar från det tillrägelse därom givits av vederbörande besiktningsman eller polismyndighet,

straffes innehavaren eller föreståndaren med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

3. Därest det på grund av åtagande eller annorledes ankommer på ägare av fastighet, vari hotell eller pensionat är inrymt, att helt eller delvis ansvara för iakttagandet av i mom. 2 andra stycket avsedda föreskrifter eller vidmakt-hållandet eller reparerandet av förberörda redskap samt stängnings- och alarmeringsanordningar, skall fastighetsägaren vid försummelse härutinnan vara underkastad det ansvar, som eljest enligt mom. 2 är stadgat för hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare.

§ 41.

Uraktlåter innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat att fullgöra skyldighet, som enligt avdelning III i denna stadga åligger honom, straffes med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

§ 42.

Resande, som vid meddelande av uppgift, varom i avdelning III i denna stadga sägs, mot bättre vetande lämnar oriktig sådan uppgift, straffes, där ej jämlikt allmän lag eller särskild författning eljest ansvar därå följer, med dagsböter.

Denna kungörelse skall träda i kraft den 1 januari 1933.

Genom kungörelsen upphäves andra stycket sista punkten i övergångsbestämmelserna till stadgan.

Innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat, vilket den 1 januari 1933 är i drift och ej är sådant, som i § 4 avses, har, så framt han vill fortsätta rörelsen, att hos Kungl. Maj:ts befallningshavande styrka:

dels inom utgången av år 1933 att han, i den mån sådant jämlikt stadgan eller Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut honom åligger, infört de anordningar, varom stadgas i §§ 15—17 samt 23—28,

dels ock inom utgången av år 1937, med företeende av de i § 2 mom. 1 b) och c) föreskrivna handlingar, att hotellet eller pensionatet är i allt inrättat enligt de i stadgan eller i överenstämmelse därmed meddelade föreskrifter.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 19 februari 1932.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYL-
LENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Jeppsson anför:

Stadgan angående hotell- och pensionatrörelse, som utfärdats den 8 juni 1917 och trätt i kraft den 1 januari 1918, innehåller i avdelning II föreskrifter avseende skydd mot eldfara. Dessa föreskrifter äro i allt väsentligt överensstämmande med motsvarande föreskrifter i det förslag till stadga om hotell och pensionat, som den 31 augusti 1916 avgivits av tillkallade sakkunniga.

I den proposition, nr 80, till 1917 års riksdag, varigenom riksdagens yttrande inhämtades över förslaget till den nu gällande stadgan, framhöll chefen för civildepartementet, att åtskilliga av de över de sakkunnigas förslag hörda myndigheterna och korporationerna uttalat den uppfattningen att en stor del av berörda föreskrifter skulle för flertalet redan befintliga hotell och pensionat, i all synnerhet mindre dylika, ställa sig ur kostnadssynpunkt så betungande, att innehavarna av desamma säkerligen i många fall skulle se sig föranlättna att hellre nedlägga sin rörelse än underkasta sig de utgifter, som efterföljandet av föreskrifterna komme att medföra och varigenom deras ekonomiska ställning skulle undergrävas eller äventyras. Vad sålunda anförts hade departementschefen funnit vara beaktansvärt. Lika med vissa av Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle han ansett lyckligast, om en uppdelning av hotell och pensionat i särskilda grupper efter storlek och beskaffenhet i övrigt kunnat ske samt lämpliga bestämmelser till skydd mot eldfara meddelas för varje dylik grupp för sig, därvid såväl behovet av effektiva säkerhetsåtgärder som kostnadshänsynen kunnat vinna tillbörligt beaktande. De sakkunniga hade emellertid icke ansett möjligt att verkställa en dylik gruppering; och det kunde ej heller förnekas, att avsevärda svårigheter härför mötte. För att i viss mån mildra de ekonomiska konsekvenser, som föreskrifterna komme att medföra för hotell- och pensionatinnehavare, hade därför i det i propositionen framlagda förslaget stadgats dels att beträffande mindre hotell och pensionat endast vissa av föreskrifterna skulle gälla, dels ock att de till omfånget allra obetydligaste av de

för drivande av hotell- och pensionatrörelse begagnade byggnader eller lägenheter skulle helt undantagas.

Även riksdagen gav i sin skrivelse, nr 170, i frågan uttryck för nyss nämnda uppfattning. Riksdagen uttalade sålunda, att föreskrifterna, åtminstone såvitt de anginge redan befintliga hotell och pensionat, vore över hövan betungande, och riksdagen hölle före, att de i åtskilligt borde kunna begränsas. Dock vore riksdagen icke i tillfälle angiva, i vilka särskilda hänseenden en dylik begränsning lämpligen borde vidtagas. Emellertid utginge riksdagen ifrån, att bestämmelserna i omnämnda avdelning komme att av Kungl. Maj:t underkastas förnyad omprövning i detalj och att därvid tillsåges, att de krav, som komme att i förevarande hänseende uppställas, hölles inom skäliga och rimliga gränser. Därvid ville riksdagen särskilt ifrågasätta, huruvida icke generella detaljerade bestämmelser av den natur, som i förslaget upptagits, lämpligen borde meddelas allenast då fråga vore om nybyggnader eller större ombyggnader, så att byggnadsplanen kunde från början uppgöras med iakttagande av nämnda bestämmelser. Beträffande däremot redan befintliga, i överensstämmelse med dittills gällande föreskrifter uppförda byggnader torde dessa vara av den skiftande beskaffenhet och konstruktion, att en föreskrift om deras ändring till full överensstämmelse med vad som kunde finnas lämpligt och nödigt i fråga om ny- eller ombyggnad skulle för ägaren verka oskäligt betungande och i många fall te sig såsom ekonomiskt omöjlig att efterkomma. Visserligen hade i fråga om äldre byggnader dels öppnats möjlighet i vissa fall till undantag från stadgans regelmässiga bestämmelser (§§ 32 och 33), dels ock föreslagits en viss, någorlunda lång övergångstid, men detta vore enligt riksdagens mening icke tillräckligt för tillgodoseende av de av bestämmelserna berörda näringsidkarnas intressen. På grund av vad riksdagen sålunda och i övrigt anfört förklarade sig riksdagen hava funnit det vara önskvärt, att ifrågavarande föreskrifter bleve omarbetade.

Av nyssnämnda undantagsbestämmelser avsågo de i § 32 hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbärgera högst 15 gäster och innehåller högst 8 därför avsedda rum samt är inrymt antingen i byggnad om högst två våningar eller, där byggnaden är uppförd i mera än två våningar, i allenast de två lägsta våningarna eller delar därav, under det att bestämmelserna i § 33 lämnade Kungl. Maj:ts befallningshavande en allmän befogenhet att under vissa förutsättningar medgiva jämkning beträffande stadgans brandskyddsföreskrifter. I fråga om övergångstiden innehöll det för riksdagen framlagda förslaget bland annat den bestämmelsen, att det åläge innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat, som vore i drift den 1 januari 1918, att inom utgången av år 1922 styrka, att hotellet eller pensionatet vore inrättat enligt meddelade bestämmelser.

I anledning av de utav riksdagen uttalade farhågorna tillsattes i stadgan före dess utfärdande en bestämmelse i § 33 att, därest i fråga om redan befintliga hotell- och pensionatbyggnader tillämpning i alla delar av de i avdelning II meddelade bestämmelser befundes skola medföra oskäliga kostnader, Kungl. Maj:ts befallningshavande ägde på särskild därom gjord framställning att ef-

ter sakkunnig persons eller myndighets hörande besluta, om och i vad mån eftergift från bestämmelserna finge äga rum.

Efter framställning från Sveriges centrala hotell- och restaurangförening med flera blev genom kungörelse den 1 augusti 1922 övergångstiden, som i stadgan bestämts i enlighet med det riksdagen underställda förslaget, utsträckt till utgången av år 1925. Sedan från samma håll förnyad hemställan gjorts om ytterligare utsträckning av övergångstiden ävensom beträffande utredning, om och i vad mån bestämmelserna i stadgan borde omarbetas, utfärdade Kungl. Maj:t den 4 december 1925 kungörelse, varigenom Kungl. Maj:t med ändring av stadgans övergångsbestämmelser bestämde den tid, inom vilken det skulle styrkas, att hotell eller pensionat vore i allt inrättat enligt de i stadgan eller i överensstämmelse därmed meddelade föreskrifter, till utgången av år 1927, varjämte Kungl. Maj:t anbefallde byggnadsstyrelsen att efter den ytterligare utredning, som kunde befinnas erforderlig, inkomma med yttrande om och i vad mån hotell eller pensionat, vilket redan den 1 januari 1918 varit i drift, borde jämväl efter år 1927 undantagas från tillämpning av bestämmelserna i avdelning II av stadgan.

Efter det byggnadsstyrelsen den 25 november 1926 avgivit yttrande, har detta, som innehåller förslag till ändrad lydelse av avdelning II i stadgan ävensom av övergångsbestämmelserna, remitterats till särskilda myndigheter och korporationer för avgivande av utlåtande. Dylika hava inkommit från överståthållarämbetet och länsstyrelserna i samtliga län samt från järnvägsstyrelsen, statens provningsanstalt, Sveriges centrala hotell- och restaurangförening, Stockholms allmänna restaurangaktiebolag, De förenade restauranternas arbetsgivareförening, Turisttrafikförbundets restaurangaktiebolag och Svenska brandskyddsföreningen, varjämte Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund till Kungl. Maj:t ingivit en skrift i ämnet. Länsstyrelserna hava vid sina utlåtanden fogat yttranden från polismyndigheter på landsbygden och i städerna ävensom från byggnadsnämnder, brandstyrelser och brandchefer med flera.

Byggnadsstyrelsens förslag har därefter varit föremål för bearbetning inom kommunikationsdepartementet, därvid inom byggnadsstyrelsen befintlig sakkunskap anlåtats. Under det bearbetningen pågått, har genom särskilda kungörelser övergångstiden ytterligare utsträckts, senast genom kungörelse den 31 oktober 1930 till utgången av år 1932.

Beträffande de riktlinjer, som borde följas vid en omarbetning av avdelning II i stadgan, har *byggnadsstyrelsen* i sitt yttrande anført bland annat:

Av de i avdelning II uppställda fordringarna beträffande byggnader, däri hotell- och pensionatrörelse drives, torde de, som avse utrymmenas brandhärddiga konstruktion samt anordnandet av två från varandra skilda trappor, vara ur ekonomisk synpunkt synnerligen betungande. Med hänsyn särskilt till det stora antal sommarhotell eller pensionat, som äro av den storlek, att fordringarna utan inskränkning äro därå tillämpliga och som vanligen äro uppförda av trä och oputsade, måste fordringarna anses vara mera betungande än vad som ur säkerhetssynpunkt skäligen kan anses påkallat. De föreskrivna åtgärder- nas genomförande skulle nämligen innebära en fullständig invändig ombygg-

nad, som skulle betinga så betydande kostnader, att de uppenbarligen icke stode i rimlig proportion till byggnadens värde och omfattningen av rörelsen, vilken vanligen är begränsad till tre sommarmånader. Den Kungl. Maj:ts befallningshavande enligt stadgan tillkommande befogenheten att medgiva dispens i viss utsträckning från en del av stadgans föreskrifter kan visserligen tänkas medföra önskad lindring i många fall, men detta dispensförfarande torde vara mindre lämpligt med hänsyn till den olika tillämpningen av stadgan inom olika län, som härav lätt skulle bliva följden. Den omständigheten, att Kungl. Maj:t upprepade gånger ansett skäl föreligga för medgivande av uppskov med genomförandet beträffande befintliga hotell och pensionat av de i stadgan intagna byggnadsbestämmelserna, synes också bekräfta den uppfattningen att stadgans fordringar rimligtvis icke kunna upprätthållas i hela sin omfattning. Med hänsyn till vad här framhållits torde sålunda böra ifrågasättas, huruvida icke ett eventuellt medgivande av uppskov med stadgans tillämpning beträffande äldre hotell och pensionat efter år 1927 borde få konstant varaktighet eller om icke hellre vissa ändringar och modifikationer i stadgan borde verkställas, som möjliggjorde stadgans tillämpning även på befintliga hotell och pensionat. Såväl de från statsmakternas sida i frågan gjorda uttalanden som ock de erfarenheter, som vunnits under den tid, stadgan varit gällande, torde giva vid handen, att enbart ett ytterligare uppskov även för en längre tidsperiod med genomförandet av stadgans bestämmelser i oförändrat skick på befintliga hotell och pensionat icke skulle leda till åsyftat resultat. En omarbetning av stadgan torde sålunda vara nödvändig. En dylik omarbetning skulle kunna vidtagas enligt olika principer. Atingen skulle, såsom i propositionen till 1917 års riksdag framhållits, hotell och pensionat uppdelas i särskilda grupper efter storlek och beskaffenhet med för varje grupp lämpade bestämmelser. Strängare bestämmelser skulle således kunna gälla för permanenta hotell och pensionat, som äro avsedda att härbärgera mer än 15 gäster och innehålla mer än 8 därför avsedda rum, samt mindre stränga bestämmelser för permanenta mindre hotell och pensionat samt för sommarhotell och sommarpensionat. Eller också skulle vid stadgans omarbetning däri uppställda fordringar så modifieras, att stadgan skulle kunna, fränsett en del särskilda undantag, som kunna vara påkallade, vinna en mera allmän tillämpning på hotell och pensionat av olika kategorier. Enligt byggnadsstyrelsens mening är det senare förfarings sättet att föredraga. Såsom även i propositionen framhållits, är en uppdelning i nyss angivna syfte av hotell och pensionat i olika kategorier svår att genomföra, vartill kommer, att det skydd, stadgan är avsedd att bereda människoliv vid eldfara, icke bör göras beroende av kostnaderna för dess genomförande utan hellre bestämmas på sådant sätt, att det så likformigt som möjligt kan genomföras utan alltför betungande kostnader. I detta sammanhang vill byggnadsstyrelsen även framhålla angelägenheten av att samma bestämmelser gälla såväl befintliga anläggningar som nya sådana.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har härutinnan anfört:

Med den av byggnadsstyrelsen föreslagna anordningen syntes det icke kunna undvikas, att innehavare av redan befintliga hotell eller pensionat kunde komma att drabbas av oskäligen kostnader. En modifiering av stadgans bestämmelser torde nämligen, därest man vidhölle kravet på ett effektivt brandskydd, i en del fall knappast komma att lända innehavare av dessa hotell och pensionat till någon nämnvärd bättnad. Det kunde därför ifrågasättas, huruvida någon anledning förefunnes, att i det av byggnadsstyrelsen angivna syfte att underkasta samtliga hotell och pensionat enahanda bestämmelser företaga några ändringar av gällande bestämmelser. Säkerligen skulle hithörande frågor kunna ordnas på ett tillfredsställande sätt med anlitan av länsstyrelsernas rätt att bevilja

undantag från i stadgan upptagna brandskyddsföreskrifter. Med denna ordning borde nämligen med hänsyn till länsstyrelsernas kännedom om de särskilda orternas förhållanden kunna beredas en smidig anpassning efter de lokala förhållandena och hotell- eller pensionatsrörelsens ekonomiska bärkraft.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller såsom synnerligen önskvärt och behöfligt, att de nuvarande stränga fordringarna i stadgens andra avdelning i åtskilliga avseenden mildras, samt anför i anslutning härtill:

Länsstyrelsen ifrågasatte, huruvida detta syftemål skulle vinnas genom de av byggnadsstyrelsen nu föreslagna föreskrifterna, samt hölle före, att föreskrifterna i fråga om ekonomiskt mera betungande anordningar borde begränsas till nybyggnader och därmed jämförliga ombyggnader för hotell- och pensionatrörelse. I fråga om de så kallade sommarpensionaten, vilka talrikt förekommo inom Stockholms län, hade det merendels visat sig ogörligt att utan alltför genomgripande och betungande ombyggnader kunna försätta dem i sådant skick, att de uppfyllde stadgens fordringar. För att icke försvåra eller omintetgöra tillvaron av dessa sommarpensionat, vilka givetvis hade en uppgift att fylla, syntes det länsstyrelsen önskvärt, att särskilda, mindre stränga föreskrifter meddelades för denna kategori av pensionat i den mån de bedreves i byggnad, som icke från början uppförts för pensionatsändamål.

Sveriges centrala hotell- och restaurangförening, som funnit den av byggnadsstyrelsen verkställda omarbetningen innebära ett steg i rätt riktning, yttrar vidare bland annat:

Föreningen delade byggnadsstyrelsens uppfattning att stadgan borde kunna tillämpas på alla hotell och pensionat av viss storlek och att sålunda ingen uppdelning i särskilda grupper efter storlek och beskaffenhet borde ske. Däremot kunde föreningen icke inse det nödvändiga i att samtliga bestämmelser i stadgan skulle behöva göras tillämpliga även på sådana anläggningar, som vore i drift redan den 1 januari 1918. Det syntes föreningen vida lämpligare och skäligare, att §§ 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 18 och 19, i fråga om vilka byggnadsstyrelsen föreslagit att visst anstånd skulle medgivas med genomförandet av de däri angivna åtgärderna, icke alls gjordes tillämpliga å äldre hotell och pensionat. Beträffande dessa borde i stället gälla, att länsstyrelsen hade att med ledning av förslag, varom förmäldes i § 2 mom. 2 (därvid dock endast sakkunnig *myndighet* borde få anlitas), i varje enskilt fall meddela föreskrifter, i vilken omfattning och på vad sätt desamma borde undergå omändring i ändamål, att nödigt skydd mot eldfara kunde beredas där boende personer. Meddelande av dylika föreskrifter, vilket borde ske med ledning av de synpunkter, riksdagen i sin skrivelse angivit, skulle dock icke få göras, förrän en viss skälig tid, som torde behöva utsträckas till 15 år, förflutit, efter det stadgan i dess omarbetade form trätt i kraft.

Övriga över förslaget hörda myndigheter och korporationer hava icke haft något att erinra mot de av byggnadsstyrelsen uppdragna riktlinjerna för stadgens omarbetning utan i stort sett anslutit sig därtill.

För min del har jag icke funnit anledning att frångå de riktlinjer, som lagts till grund för byggnadsstyrelsens förslag. Den i § 33 länsstyrelse tillerkända befogenheten att under viss förutsättning medgiva jämkning eller eftergift från stadgens föreskrifter torde utgöra en tillräcklig garanti för att hänsyn toges till i det särskilda fallet föreliggande förhållanden.

*Departements-
chefen.*

Byggnadsstyrelsen har därefter i sitt yttrande ingått på en detaljgranskning av de särskilda paragraferna i avdelning II, i anslutning vartill styrelsen föreslagit en ändrad formulering av de olika paragraferna, i den mån styrelsen så funnit påkallat. Därvid säger sig styrelsen hava tillämpat den av styrelsen förordade principen, att stadgans bestämmelser borde modifieras i syfte att vinna en mera generell tillämpning. Vidare har byggnadsstyrelsen föreslagit ändringar beträffande vissa stadganden, som enligt styrelsens åsikt praktiskt taget icke rimligtvis kunna tillämpas på vare sig befintliga eller blivande hotell och pensionat, ävensom beträffande bestämmelser, som enligt styrelsens mening icke äro så tydligt avfattade, som erfordras, för att de skola kunna likformigt tillämpas.

Jag övergår nu till behandlingen av de särskilda bestämmelserna i det av byggnadsstyrelsen uppgjorda, inom kommunikationsdepartementet bearbetade förslaget. Därvid vill jag erinra, att paragrafbeteckningen i byggnadsstyrelsens förslag hänför sig till gällande lydelse av avdelning II. För de erinringar, som framställts mot bestämmelserna i sistberörda förslag, kommer jag i det följande att redogöra, i den mån de föranlett mig att göra ändring i det samma.

§ 6. § 6 innehåller förklaring av vissa i stadgan förekommande beteckningar. Om dessa har *byggnadsstyrelsen* yttrat, att de icke helt anslöte sig till mera allmänt vedertagna begreppsbestämningar, men att det föreläge ett av särskilda sakkunniga avgivet betänkande och förslag till normalbestämmelser rörande brandteknisk klassindelning och begreppsbestämningar, vilket förslag efter komplettering och ytterligare bearbetning borde fastställas, varefter de sålunda fastställda beteckningarna borde komma till användning i stadgan.

Statens provningsanstalt har i sitt yttrande framhållit, att sistnämnda förslag visserligen utgjorde en god grundval för en brandteknisk klassindelning men att ett fastställande av en dylik klassindelning och nomenklatur icke kunde ske, förrän åtminstone vissa material och konstruktioner brandprovats i enlighet med normalbestämmelsernas anvisningar. Sedan ett planerat brandtekniskt laboratorium vid provningsanstalten blivit uppfört, komme provningar att där företagas, varefter provningsanstalten kunde närmare yttra sig om nyssnämnda förslag.

Enligt vad provningsanstalten sedermera meddelat, hava dylika provningar, vilka pågått en längre tid, numera givit till resultat, att en brandteknisk klassindelning av byggnadsmaterial och konstruktioner kunnat uppgöras i allmänna drag. Denna klassindelning ligger till grund för bestämmelserna i förevarande paragraf, sådan den nu utformats.

§§ 7 och 8. Om §§ 7 och 8 yttrar *byggnadsstyrelsen* följande:

Dessa två paragrafer torde med hänsyn till sitt innehåll böra sammanslås till en paragraf. I § 7 andra stycket förutsättes, att trähus får uppföras till högre höjd än tre våningar. Då emellertid i de flesta byggnadsordningar äro intagna föreskrifter om att trähus endast får uppföras i två våningar, bottenvåningen medräknad, jämte en till en tredjedel inredd vindsvåning, torde stad-

gandet icke komma att äga någon tillämpning beträffande samhällen, där byggnadsstadgan för rikets städer är gällande. Enligt byggnadsstyrelsens mening böra överhuvud taget, vad beträffar trähus, för hotell- och pensionatgäster avsedda sovplatser icke få inrymmas i rum, som äro belägna högre än i andra våningen. Detta skulle visserligen innebära en skärpning av nu gällande föreskrifter vad beträffar hotell och pensionat å landsbygden, där inga bestämmelser om begränsning av våningsantalet i trähus hittills funnits, men detta torde mer än väl uppvägas av den betydande lindring av de i § 8 intagna bestämmelserna om hotell- och pensionatlokalers brandhårdiga konstruktion, som enligt styrelsens mening bör kunna medgivas med avseende å byggnader, uppförda i två våningar, bottenvåningen därvid medräknad, jämte eventuellt en till en tredjedel inredd vindsvåning. Med hänsyn till den relativa lättheten att vid uppkommen eldsvåda utrymma ett tvåvåningshus torde det nämligen icke vara påkallat att för byggnader med detta ringa våningsantal upprätthålla fordran på brandhårdig konstruktion, vilket givetvis skulle medföra avsevärda kostnader för innehavarna av flertalet i landsorten förlagda hotell och pensionat, vilka många gånger äro inrymda i tvåvånings in- och utvändigt oputsade trähus, eventuellt med vinden delvis inredd. Fordran på brandhårdig konstruktion av det inre av tvåvåningsbyggnader torde sålunda kunna bortfalla, dock under förutsättning att för hotell- eller pensionatgäst avsedd sovplats icke får förläggas till i vindsvåning eventuellt inrett rum. Å andra sidan bör i de fall, då fordran på brandhårdiga väggar och tak alltjämt skall gälla, denna fordran avse icke blott själva sovrummen och utrymningsvägarna, utan även övriga för hotell- och pensionatrörelsen använda utrymmen, såsom sällskapsrum, matsal och kökslokaler. Den genom sammanslagningen av nuvarande §§ 7 och 8 bildade nya paragrafen torde exempelvis kunna givas följande lydelse:

»Hotell eller pensionat må inrättas i byggnad utan brandhårdig inredning endast i det fall, att byggnaden är uppförd i allenast två våningar över källare, eventuellt med vinden inredd till högst $\frac{1}{3}$ av golvytan; i sådan byggnad må dock icke såsom sovplats för hotell- eller pensionatgäst användas rum, beläget högre än i andra våningen, bottenvåningen men ej källare eller souterrainvåning däri medräknad.

Byggnader, i vilka hotell- eller pensionatrörelse drives, med flera våningar än i föregående stycke sägs skola vara uppförda med ytterväggar och bärande konstruktioner av tegel eller ur brandsäkerhetssynpunkt likvärdigt material. I övrigt skola väggar och tak i för rörelsen använda utrymmen, trappor och utrymningsvägar vara åtminstone brandhårdiga. Äro de för utrymning avsedda trapporna av furu eller annat löst träslag, skola de på undersidan beklädas med eldhärdigt material.

Utrymme under trappa må icke användas, med mindre detsamma väggar, golv och tak äro av åtminstone brandhårdig konstruktion. I sådant utrymme må icke under några förhållanden förvaras lätt antändbara ämnen.

I byggnad, varest hotell eller pensionat finnes inrättat, må, såvitt på innehavare eller föreståndare för rörelsen ankommer, nattläger icke ens tillfälligtvis anordnas å vindskontor eller å eljest oinredd vind.»

Mot byggnadsstyrelsens förslag hava från flera håll framställts invändningar. Sålunda framhåller *länsarkitekten i Stockholms län* bland annat, att kravet å brandhårdighet visserligen icke spelade någon större roll ur ekonomisk synpunkt vid de jämförelsevis få nybyggnaderna för hotell- och pensionatändamål men att det av byggnadsstyrelsen föreslagna förbudet mot sovplatser för gäster högre upp än i andra våningen vore av stor betydelse i

fråga om de många befintliga hotell- och pensionatbyggnaderna, som redan hade dylik anordning men saknade brandhärdig konstruktion. Beträffande de i Stockholms län talrikt förekommande sommarpensionaten, där ofta hela vinden i tvåvåningars byggnad vore inredd till sovplatser för gäster, skulle de föreslagna bestämmelserna ofta verka förödande.

Länsstyrelsen i Jönköpings län yttrar, att ehuru man ur brandsäkerhets-synpunkt icke kan bestrida behovet av ett förbud mot att i trähus inrymma sovplatser för hotell- och pensionatgäster i rum, som äro belägna högre än i andra våningen, ett strängt genomförande av en sådan bestämmelse i fråga om hotell och pensionat, som vid hotellstadgans ikraftträdande redan voro i bruk, i enstaka fall komme att verka oskäligt betungande för vederbörande hotell- och pensionatinnehavare.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förklarar, att det kanske icke vore så mycket att säga om den föreslagna skärpningen i nu gällande bestämmelser, i fall avsikten vore, att densamma skulle hava avseende enbart å hotell och pensionat, som inrättades efter det de förändrade föreskrifterna trätt i kraft, men att då meningen vore, att de skulle vinna tillämpning även på redan befintliga, det förefölle som om den av byggnadsstyrelsen förordade principen, att stadgans bestämmelser borde modifieras i syfte att kunna vinna en mera generell tillämpning, skulle kunna ur kostnadssynpunkt bliva synnerligen betungande för redan befintliga hotell och pensionat. För undvikande av denna olägenhet skulle det därför säkerligen i ett flertal fall bliva nödvändigt att anlita dispensvägen.

Poliskammaren i Göteborg har ansett det vara fullt skäligt, om från de av byggnadsstyrelsen förordade bestämmelserna medgäves undantag för sådana byggnader, i vilka vid tiden för den omarbetade stadgans ikraftträdande hotell- eller pensionatdrörelse drives.

Brandchefen i Göteborg uttalar såsom sin mening att, om en skärpning av stadgans nuvarande bestämmelser skall komma till stånd, de nu i verksamhet varande hotellen och pensionaten ovillkorligen böra fritagas.

Brandchefen i Örebro påpekar, att genom den föreslagna skärpningen en mängd redan befintliga trevåningars sommarhotell bliva fullkomligt utdömda, samt ifrågasätter, om icke dessa hotell borde kunna få bibehållas under de förutsättningar, som den nuvarande stadgan föreskriver.

Länsstyrelsen i Jämtlands län omnämner, att i länet finnas flera hotell och pensionat, inrymda i trähus med tre våningar och så inrättade, att förbud mot tredje våningens användning för hotelländamål knappast vore ekonomiskt förenligt med rörelsens fortsättande, samt att de tillämnade föreskrifterna angående ytterväggar m. m. endast med synnerligen stor svårighet torde kunna ekonomiskt genomföras, framför allt då det gällde hotell och pensionat, som endast kunde räkna på en kortvarig säsong, vilket vore förhållandet med många av de för turister avsedda anläggningarna i länet.

Järnvägsstyrelsen har anfört, att styrelsen i en hel del järnvägshotell redan för dryga kostnader låtit utföra de ombyggnadsarbeten, som jämlikt stadgan påfordras, samt att, om byggnadsstyrelsens förslag med dess skärpning av gällande bestämmelser fastställdes, det skulle erfordras antingen att hotellen

ombyggdes eller ock att de två trappor upp belägna rummen avstängdes för gäster, vilket i sin tur skulle innebära, att så gott som alla på hotellen redan nedlagda kostnader för att göra desamma författningsenligt brandhårdiga, skulle vara totalt bortkastade. Järnvägsstyrelsen ansåge sig visserligen kunna utgå ifrån att, även om byggnadsstyrelsens förslag skulle fastställas, dispens skulle komma att lämnas järnvägsstyrelsen beträffande de hotell, som ombyggt i full överensstämmelse med nuvarande hotellstadga, men ansåge, att det vore lämpligare om redan i den omarbetade stadgan uttryckligen fastsloges, att hotellbyggnader, som äro i författningsenligt skick jämlikt 1917 års stadga, icke behöva ändras på grund av bestämmelserna i den omarbetade stadgan.

Rent sakligt sett torde intet vara att invända mot ett förbud att inrymma hotell eller pensionat i trevåningsträhus. Då i de flesta städer och stadsliggande samhällen å landet, där dock i regel ett ordnat brandväsende finnes, icke är tillåtet att uppföra trähus till högre höjd än två våningar, är det så mycket mindre skäl att beträffande den egentliga landsbygden, vars brandskydd är i mindre grad tillgodosett, medgiva inrättande av hotell eller pensionat i trevåningsträhus. Jag har därför i princip anslutit mig till byggnadsstyrelsens förslag. Betänkligheter mot detta förslag hava, såsom av de återgivna yttrandena framgår, framförts huvudsakligen beträffande redan befintliga hotell och pensionat. Jag medger gärna, att därutinnan fog finnes för de framställda anmärkningarna. För att redan befintliga hotell eller pensionat icke skola över hövar betungas av de nya bestämmelserna föreslår jag därför beträffande dem införandet i § 33 av en särskild undantagsbestämmelse. Även hava några smärre jämkningar vidtagits, varvid bestämmelserna tillika uppdelats på två särskilda paragrafer.

*Departements-
chefen.*

I fråga om § 9 har byggnadsstyrelsen framhållit, att fordran på brandsäker konstruktion av tak till källare torde kunna mildras vad beträffar tvåvåningars trähus samt att de detaljerade bestämmelserna rörande invändig källarnedgång torde böra förenklas och förtydligas. Vad byggnadsstyrelsen föreslagit i fråga om paragrafens lydelse har av mig godkänts med endast ett par mindre ändringar utan saklig innebörd, varjämte, efter påpekande av brandcheferna i Stockholm och Göteborg, i sista stycket mellan orden »brandhändig» och »självstängande» insatts orden »i fals tätt slutande», enär därförutan det med brandhändig dörr avsedda ändamålet icke uppnås.

§ 9.

Om § 10 har byggnadsstyrelsen anfört:

Det i första stycket intagna förbudet mot förläggning av hotell eller pensionat i samma byggnad som fabrik o. d. torde skäligen icke behöva upprätthållas i de fall, där de för de olika rörelserna använda lokalerna på ett brandsäkert sätt avskiljas från varandra. I andra och tredje styckena stadgas, att hotelllokaler och andra i samma byggnad befintliga lokaler skola vara brandhårdigt avskilda från varandra. Enligt detta stadgande skulle alltså exempelvis i det fall, att pensionat är inrymt i de högre upp belägna våningarna i ett större hyreshus, fordras, att samtliga dörrar till trapphus i våningarna under pensionatet skola vara brandtrygga och självstängande. I tvåvåningars trähus med hotell, inrymt i våningen en trappa upp, skulle vidare butik i bottenvåningen icke få ha dörr till byggnadens förstuga under annan förutsättning

§ 10.

än att dörren gjordes brandtrygg och självstängande. Det torde alltså möta stora praktiska svårigheter att tillämpa ifrågavarande bestämmelse, åtminstone vad beträffar mindre hotell eller pensionat. Bestämmelsen torde därför böra omarbetas.

Fjärde stycket avhandlar rätten att anordna garage i byggnad, där hotell- eller pensionatrörelse bedrivs. Bestämmelsen lägger hinder i vägen för inrymmande av hotell eller pensionat i hyreshus, som har under gården inbyggt garage, och bör densamma lämpligen omarbetas i överensstämmelse med de av Kungl. Maj:t den 4 december 1925 utfärdade normalbestämmelserna rörande anordnande av garage.

Byggnadsstyrelsen har därpå föreslagit en ny lydelse, vilken av mig godtagits med endast några mindre ändringar av redaktionell natur, varjämte i fråga om garage tillagts viss föreskrift beträffande ventilationskanaler samt avfattningen jämkats med hänsyn till att reglerande normalbestämmelser lära utfärdas i anslutning till nya byggnadsstadgan, vilken från och med innevarande år trätt i stället för 1874 års byggnadsstadga.

§ 11. Beträffande § 11 har *byggnadsstyrelsen* anfört:

De båda utrymningstrappornas läge i förhållande till sovrum torde lämpligen böra bestämmas så, att avståndet mellan sovrum och närmaste trappa icke må överstiga 25 meter och att alla sovrum skola hava direkta och från varandra skilda förbindelser med båda trapporna. Emellertid torde sistnämnda fordran på två skilda förbindelser kunna eftergivnas för den händelse att på annat sätt två av varandra oberoende utrymningsvägar kunna anordnas från respektive sovrum, exempelvis genom anbringande av nödbalkonger.

De i denna paragraf införda föreskrifterna rörande anbringande av målade anslag äro mycket detaljerade. Med hänsyn till att anslagen äro vanprydande på grund av den för desamma föreskrivna röda färgen, torde färgbestämelsen böra utgå och ersättas med en allmän föreskrift, att anslagen skola vara på tydligt sätt målade. Ordet utgång (reservutgång) torde även böra anbringas över utgång till det fria, i det fall sådan utgång eljest är svår att finna.

Paragrafen torde exempelvis givas följande lydelse:

»För hotell- eller pensionatgäster avsedda sovrum, belägna i våningen 1 trappa upp eller högre, skola hava förbindelse med två av varandra fullt oberoende utrymningstrappor med utgång till det fria. Dessa trappor, varav den ena må tjäna såsom reservtrappa, skola vara så belägna, att avståndet mellan sovrum och närmaste trappa icke överstiger 25 meter och att alla rum hava direkta och från varandra skilda förbindelser med båda trapporna, såvida icke på annat sätt två av varandra oberoende utrymningsvägar kunna anordnas.

Uttrycket 'det fria' inbegriper i den mening det användes i denna stadga icke gårdsplan, som icke står i omedelbar förbindelse med gata eller allmän plats.

På dörren till reservutgång skall vid pass 1.50 meter över golvplanet med bokstäver om 60 mm höjd på tydligt sätt målas ordet *Reservutgång*. Är dörrens ställning icke vinkelrät mot korridors längdriktning, skall berörda anvisning på nu angivet sätt därjämte målas på skylt, som vid trappnedgången i varje våning skall uppfastas vinkelrätt mot korridors längdriktning.

På dörren till huvudtrappans övre mynning i varje våning skall ock, på sätt nu är sagt, målas ordet *Utgång*.

På dörren till utgång (reservutgång) till det fria skall även, på sätt ovan är sagt, målas ordet *Utgång* (*Reservutgång*) i det fall, att utgång icke på annat sätt är tydligt markerad.

Spiraltrappa må icke genombryta mer än en mellanbotten och får icke stå i omedelbart sammanhang med korridor eller trapphus.

Varje för byggnadens utrymning avsedd trappa skall på båda sidor hava en säkert fästad ledstång utan fria ändar.»

I anledning av gjorda uttalanden i de inkomna utlåtandena har jag, delvis efter samråd med vederbörande i byggnadsstyrelsen, låtit dess förslag undergå vissa ändringar. I annat sammanhang har byggnadsstyrelsen framhållit, att det är relativt lätt att vid en uppkommen eldsvåda utrymma ett tvåvåningshus. Det torde icke heller vara erforderligt att kräva två trappor, då sovrummen icke äro belägna högre upp än i andra våningen. Jag har därför ansett det vara tillräckligt med en föreskrift, att sovrum, belägna två trappor upp eller högre, skola hava förbindelse med två trappor. I samband härmed har för att vinna ökad klarhet en omredigering av texten i första och andra styckena företagits.

Departement-
chefen.

I detta sammanhang bör angivas vad *byggnadsstyrelsen* anfört beträffande § 19:

Föreskriften om nödbalkong till sovrum, belägna högre än i andra våningen, i byggnad, där trappor och dessas omfattningsväggar icke äro utförda i brandsäker konstruktion, torde kunna utgå, då, enligt vad styrelsen förut föreslagit, sovrum icke må i dylik byggnad förläggas högre än i andra våningen, bottenvåningen därvid medräknad. Däremot torde i denna paragraf böra införas föreskrift om skyldighet att anbringa nödbalkong för rum, som icke i enlighet med vad som i § 11 föreskrives har direkta och från varandra skilda förbindelser med två utrymningstrappor. I övrigt torde nödbalkong icke behöva förekomma annat än i de fall, då länsstyrelsen kan finna detta erforderligt med hänsyn till att byggnad, där hotell eller pensionat är inrymt, är belägen på landet å ort, där byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer icke tillämpas, samt dessutom då länsstyrelsen kan finna det påkallat att i samband med beviljande jämlikt § 33 av eftergifter från stadgans bestämmelser föreskriva anbringandet av nödbalkonger. Nödbalkongs räckle bör hava en höjd av minst 90 cm i stället för 80 cm. Däremot torde det vara tillfyllest med endast en stege från nödbalkong.

Paragrafen torde givas exempelvis följande ändrade lydelse:

»Äro sovrum i hotell eller pensionat belägna högre än i andra våningen, bottenvåningen men ej källare eller souterrainvåning därvid medräknad, samt så belägna att de icke hava direkta och från varandra skilda förbindelser med två utrymningstrappor, skall på Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning ankomma, huruvida de skola förses med nödbalkong.

Beträffande hotell eller pensionat på landet å ort, där byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer icke tillämpas, skall jämväl på Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning ankomma, huruvida nödbalkonger skola anordnas utanför de sovrum, vilka äro belägna högre än i andra våningen, bottenvåningen, men ej källare eller souterrainvåning därvid medräknad.

Nödbalkong, som bör hava fri gångbana av minst 50 centimeters bredd och räckle av minst 90 centimeters höjd, skall vara försedd med fast stege till nedanför varande nödbalkong eller till marken. Sådan stege skall om möjligt anbringas på sådant avstånd från vägg, att nedstigandet kan ske mellan stegen och väggen, och får stege icke anbringas framför fönsteröppning.»

Då anordnandet av nödbalkong är att anse såsom ett under vissa förhållanden godtagbart alternativ till det i § 11 uppställda kravet på två utrymningstrappor, har första stycket i byggnadsstyrelsens förslag till § 19 inarbe-

Departement-
chefen.

tats i § 11. Andra stycket i byggnadsstyrelsens förslag till § 19 har av mig uteslutits. Det torde nämligen icke vara erforderligt med nödbalkong i stenhushus, som hava två utrymningstrappor, även om byggnaden är belägen å ort, där byggnadsstadgan och brandstadgan icke tillämpas. Tredje stycket har jag ansett lämpligen böra överföras till § 11. Då det ofta torde möta svårigheter att anbringa ordet Utgång (Reservutgång) på själva dörren och ändamålet därmed kan tillgodoses lika väl, om placeringen sker ovanför dörren, har valrätt mellan båda sätten införts. Det har även syntts mig böra medgivas att på annat sätt än genom målning anbringa anvisningen. Därmed avses, att skyltar i stället kunna uppsättas. Föreskriften att viss höjd över golvplanet skall iakttagas kan ofta vara svår att efterfölja och torde för övrigt icke vara av någon betydelse, varför den fått utgå. I fråga om bokstävernans höjd har det syntts mig lämpligt att bestämma densamma till minst 45 millimeter.

§ 12. Om § 12 anför *byggnadsstyrelsen*:

Fordran att dörrar mot trappa skola vara pardörrar torde icke behöva upprätthållas, allra helst enkeldörrar numera mest komma till användning. Den angivna regelanordningen torde icke heller med fog kunna påfordras annat än i mycket stora anläggningar, och torde även där kunna ersättas med andra betryggande anordningar. Bestämmelse rörande ytterdörrar torde även böra inflyta i denna paragraf. Paragrafen bör exempelvis få följande ändrade lydelse:

»Trappa och i förbindelse därmed stående hall eller förstuga skall på lämpligt sätt avstängas från dit utmynnande korridorer, antingen genom insatt skiljeväggsparti med erforderliga dörrar eller medelst i korridorerna inpassade dörrar.

Nu nämnda dörrar skola vara självstängande och tätt slutande, antingen s. k. balansdörrar eller också utåtgående dörrar med anslag mot tröskel av högst 38 millimeter i höjd samt med inåt avfasad kant.

Pardörrar må ej vara försedda med kantreglar utan böra i stället hava en ändamålsenlig stängningsanordning, som lätt öppnas vid ett enda grepp.

Ytterdörrar skola vara utåtgående och lätta att öppna inifrån.»

Departements-
chefen.

I byggnadsstyrelsens förslag till paragrafens lydelse har första punkten omredigerats i syfte att få en klarare bild av vad som åsyftas. Den i andra punkten av paragrafen i dess nuvarande lydelse förekommande bestämmelsen, vilken av byggnadsstyrelsen uteslutits, har insatts i förslaget, i viss mån omarbetad. Bestämmelsen torde nämligen, såsom från brandskyddshåll påpekats, hava sin stora betydelse ur utrymningssynpunkt, i det att den förhindrar, att ett dörrparti placeras alldeles intill första trappsteget. En dylik anordning medför givetvis vissa risker. Slutligen har jag ansett lämpligt att för vinnande av likformighet här intaga vissa bestämmelser från 16 § i ett denna dag för riksdagen framlagt förslag till förordning med vissa bestämmelser angående biografier och filmförevisning. Förbudet mot kantreglar har jag ansett icke böra bibehållas, sedan brandchefen i Stockholm påpekat, att detsamma icke är erforderligt.

§ 13. Beträffande § 13 har byggnadsstyrelsen yttrat, att den föreskrivna anordningen med rökluckor svårigen kunde genomföras beträffande hotell eller pensionat i större hyreshus, och väl knappast torde vara erforderlig i tvåvånings-

hus med brandsäker trappa, försedd med direkt fönster. Endast i större hotellkomplex kunde enligt styrelsens mening en sådan anordning i vissa fall anses ur brandsäkerhetssynpunkt vara motiverad.

Den av byggnadsstyrelsen föreslagna lydelsen av paragrafen har av mig godtagits med endast några mindre jämkningar av redaktionell art.

I sitt förslag till lydelse av § 14 har byggnadsstyrelsen i första stycket för vinnande av överensstämmelse med gällande byggnadspraxis utbytt det i nu gällande lydelse av stadgan förekommande ordet »brandhärdig» mot »brandsäker», varjämte styrelsen formulerat tredje stycket, som företrädesvis syftar på så kallade mathissar, på följande sätt: »Schakt för mindre hiss, som genom bryter endast en mellanbotten, må utföras i brandhärdig konstruktion.» Denna formulering anser byggnadsstyrelsen vara att föredraga framför den nu gällande, då genom meddelandet av en bestämd föreskrift rörande anordnandet av dylik hiss det undvikes, att, såsom nu är händelsen, frågan för varje fall måste göras beroende av myndighets prövning.

§ 14.

Någon anledning till skärpning av den nu gällande bestämmelsen att hisschakts väggar och tak skola vara åtminstone brandhårdiga synes mig emellertid icke föreligga. Jag har därför icke gjort ändring i densamma. Av enahanda skäl har jag bibehållit tredje stycket i dess nuvarande lydelse. Där emot har jag dels uteslutit föreskriften, att schaktets dörrar eller luckor skola vara självstängande, enär desamma av praktiska skäl aldrig torde utföras i dylik konstruktion, dels ock ersatt ordet »rökfritt» med »i fals tätt». I fråga om anledningen till sistnämnda ändring hänvisar jag till vad jag anfört under § 9.

I fråga om § 15 har byggnadsstyrelsen ansett det böra föreskrivas, att sovrumsdörr skall anordnas så, att den icke förorsakar störande buller, varför styrelsen föreslagit, att ordet »tystgående» insättes före orden »mekanisk anordning». En dylik föreskrift anser jag emellertid icke hava sin plats i en stadga av förevarande beskaftenhet. Vidare har byggnadsstyrelsen ansett paragrafen böra kompletteras med förbud mot glasfyllning i dörren ävensom med bestämmelse, att sekundärt fönster med vanligt glas icke må anordnas i korridorvägg mot sovrums. Avsikten med dörrstängare, nämligen att rök från brinnande rum skall hindras att uttränga i korridorer, syntes fordra en sådan komplettering. I denna del ansluter jag mig till byggnadsstyrelsens förslag.

§ 15.

Ät § 16 har av byggnadsstyrelsen givits en mindre detaljerad formulering, som jag godtagit med ett förtydligande tillägg.

§ 16.

Även § 17 har erhållit en förenklad avfattning. Byggnadsstyrelsens förslag till paragrafens lydelse har av mig godkänts, dock har jag ansett lämpligt att i paragrafen även införa ett bestämt förbud mot att i utrymningsväg anordna ett ensamt liggande trappsteg. Enahanda förbud förekommer i 13 § i förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående biografer och filmförevisning.

§ 17.

I § 18 har byggnadsstyrelsen, som anser, att trappas fria bredd icke bör räknas intill befintlig ledstäng utan mellan trappans väggar, föreslagit därav

§ 18.

betingad ändring. Häremot synes mig intet vara att erinra. Emellertid torde till paragrafen även böra göras ett tillägg, innehållande föreskrift om den minsta bredd en i utrymningsväg befintlig dörr skall hava. Det angivna måttet, 90 centimeter, motsvarar bredden på en vanlig enkeldörr.

I detta sammanhang bör jag kanske anmärka, att de föreskrivna måtten hava avseende endast å hotell och pensionat såsom sådana. Äro i desamma inrymda samlingslokaler (festivitetsvåningar o. d.), är det givet, att de särskilda föreskrifter, som därom framdeles kunna komma att gälla, skola vara bestämmande.

§ 19. Angående § 19 i dess nu gällande lydelse hänvisar jag till vad jag anfört under § 11.

Det i nuvarande § 20, som motsvarar den föreslagna § 19, uppställda förbehållet, att, därest roterande svängdörrar förekomma, i närheten skall finnas ännu en städse användbar utgång, har byggnadsstyrelsen ansett icke vara av behovet påkallat och vara svårt att upprätthålla, varför detsamma borde bortfalla. Förbudet mot förvaring av reseffekter och dylikt efter mörkrets inbrott i förstugor och korridorer m. m. har byggnadsstyrelsen funnit böra utgå ur stadgan, såsom varande en ren ordningsföreskrift.

I förra fallet kan jag dela byggnadsstyrelsens uppfattning men icke i det senare. För ett hastigt utrymmande av hotellets eller pensionatets lokaler är det nämligen av vikt att utrymningsvägarna äro fria. Jag har därför bibehållit den nu gällande bestämmelsen om förbud. I övrigt har jag biträtt byggnadsstyrelsens förslag till paragrafens lydelse, dock med den ändring att orden »korridorer eller liknande passager» utbyts mot »utrymningsväg», varjämte ordningen mellan paragrafens nuvarande fyra stycken omkastats, så att första och fjärde styckena, vilka innehålla enbart ordningsföreskrifter, förts samman och placerats efter de båda övriga.

§ 20. Vissa i nuvarande § 21 intagna detaljföreskrifter har *byggnadsstyrelsen* ansett vara onödiga. Detta vore fallet med bestämmelsen om anordnandet av en uppstående kant på plåt under kamin, vilken kant dessutom kunde bliva hinderlig vid t. ex. en hastig utrymning av lokalen, samt med bestämmelsen att kamin, som anbragts i korridor eller liknande utrymme, skulle omgivas av metallräcken. Byggnadsstyrelsen har därför i sitt förslag till paragrafens lydelse uteslutit nyssnämnda båda bestämmelser, varförutom förbudet mot att täcka golvet med matta eller belamra detsamma med lätt antändbara föremål och att uppställa dylika nära eldstadsöppningen icke medtagits samt det i fjärde stycket förekommande ordet »obrännbart» utbyts mot »eldsäkert». I övrigt har byggnadsstyrelsen bibehållit den nu gällande lydelsen.

*Departements-
chefen.*

De av byggnadsstyrelsen gjorda uteslutningarna synas mig vara befogade. Jag har därför icke funnit anledning att därutinnan frångå byggnadsstyrelsens förslag. Detta har emellertid i övrigt underkastats viss omarbetning. Därvid hava de nu på skilda håll i paragrafen förekommande rent tekniska bestämmelserna samt ordningsföreskrifterna sammanförts var för sig. I stället för den nu förekommande vaga bestämmelsen, att skorstenar och eldstäder m. m. skola på ett mot eldfara betryggande sätt skiljas från trävirke, har ett

visst minsta avstånd angivits, inom vilket trävirke icke får finnas. I hotell och pensionat av enklare beskaffenhet finner man icke så sällan, att det från en kamin ledande plåtröret icke direkt utan i en eller flera slingor dragits fram till skorstenen. Ändamålet därmed är att draga största möjliga nytta av värmets hos förbränningsgaserna. Då emellertid en dylik anordning är i hög grad eldfarlig, har förbud däremot stadgats. Den nu i paragrafens fjärde stycke förekommande bestämmelsen att såväl fast som flyttbar kok- eller värmeapparat vid begagnandet skall vara uppställd på obrännbart underlag torde behöva modifieras. Det kan näppeligen vara nödvändigt att uppställa en elektrisk spis på ett obrännbart eller eldsäkert underlag. I ännu högre grad gäller detta om ett varmvattenelement, som ju är att anse såsom en fast värmeapparat. Fasta kok- eller värmeapparater äro, i den mån de kunna anses medföra fara för eldsvåda, att hänföra till eldstäder; i fråga om rörliga sådana torde icke vara lämpligt att giva annat än rena ordningsföreskrifter. Med beaktande av de av mig nu anförda synpunkterna har fjärde stycket omformulerats.

Nuvarande § 22 har byggnadsstyrelsen föreslagit skola helt utgå, då det vore tillfyllest med i övrigt gällande bestämmelser rörande sotning såväl beträffande samhällen, där brandstadgan ägde tillämpning, som å landsbygden.

§ 21.

Denna byggnadsstyrelsens uppfattning har väckt gensagor särskilt från brandskyddshäll. Det har därvid framhållits, att då en större del hotell och pensionat låge å områden, för vilka brandstadgan icke ägde ovillkorlig tillämpning, det vore ofrånkomligt, att i brandsäkerhetens intresse de nu gällande föreskrifterna bibehölles. Då även jag är av samma mening, har paragrafen — med beteckning § 21 — fått kvarstå i oförändrad avfattning.

Efter samråd med sakkunnig inom byggnadsstyrelsen har jag ansett vara av behovet påkallat, att i stadgan införa särskilda föreskrifter angående inom hotell och pensionat förekommande elektriska ledningar och apparater. Dessa föreskrifter hava upptagits under § 22, vilken paragraf erhållit en särskild överskrift.

§ 22.

Enligt byggnadsstyrelsens åsikt kunna de i § 23 förekommande detaljerade måttbestämmelserna rörande det minsta avstånd från hänglampor, vara brännbara föremål få anbringas, utgå. I enlighet med vad byggnadsstyrelsen föreslagit under § 10 beträffande fabrik och dylikt har styrelsen ansett, att anläggningar för framställningar och förvaring av gas kunna få förekomma inom byggnad, där hotell eller pensionat drives, under förutsättning att de för anläggningen använda lokalerna brandsäkert avskiljas från övriga lokaler i byggnaden.

§ 23.

Byggnadsstyrelsens förslag till paragrafens lydelse har med någon jämkning av mig godtagits.

Om § 24 har *byggnadsstyrelsen* anført:

§ 24.

I likhet med vad byggnadsstyrelsen föreslagit med avseende på de i § 11 föreskrivna skyltarna torde även färgföreskrifterna beträffande de i § 24 avsedda skyltarna utgå och ersättas med en allmän föreskrift, att skyltarna skola vara på tydligt sätt målade. Den föreskrivna cirkelformiga målade beteck-

ningen vid plats, där nödljus skall anbringas, torde sakna praktisk betydelse, varför densamma, som dessutom är vanprydande, bör uteslutas. Reservanordning vid elektrisk nödbelysning är mången gång tekniskt svår att genomföra och torde icke vara av behovet strängt påkallad. Vidare torde ordet nödbelysning (nödljus) lämpligen böra utbytas mot ordet »reservbelysning».

Departement-
chefen.

I den av byggnadsstyrelsen föreslagna lydelsen av paragrafen har jag icke gjort annan ändring än att, i likhet med vad som skett i § 11, det medgivits att på annat sätt än genom målning anbringa anslagsskylten, varjämte bestämmelserna om reservbelysning jämkats i viss anslutning till motsvarande bestämmelser i förut omnämnda förslag till förordning med vissa bestämmelser angående biografer och filmförevisning.

§ 25. I likhet med byggnadsstyrelsen anser jag ingen ändring böra företagas i § 25.

§ 26. Byggnadsstyrelsen har ansett § 26 böra för vinnande av likformighet med § 27 kompletteras med föreskrift att platsen för assurancespruta skall utmärkas genom på väggen målat anslag.

I byggnadsstyrelsens förslag till paragrafens lydelse har jag företagit, förutom några mindre redaktionella jämkningar, enahanda ändring som i § 24, varjämte, efter förslag från brandskyddshåll, dels det nu i paragrafen förekommande ordet »minst» utbytt mot »omkring», enär erfarenheten givit vid handen, att assurancesprutor komma till användning, vilka äro så tunga, att de endast med svårighet kunna förflyttas av en person, dels ock föreskrivits, att anslaget skall innehålla ordet Brandredskap.

§ 27. I § 27, som av byggnadsstyrelsen föreslagits skola bibehållas oförändrad, har vidtagits enahanda ändring som i § 24.

§ 28. I anslutning till de av byggnadsstyrelsen beträffande §§ 7 och 8 föreslagna ändringarna har styrelsen ansett åt § 28 böra givas följande ändrade lydelse:

»Inom hotell eller pensionat, där utrymningstrapporna med deras väggar och tak icke äro brandsäkra, skall i varje sovrum, så fram det är beläget högre än i bottenvåningen och saknar nödbalkong, ständigt finnas upphängd och färdig till användning en livräddningslina, försedd med bromsinrättning och livbälte, allt av lämplig konstruktion.»

I detta förslag har jag ej gjort annan ändring än att jag tillagt en föreskrift, att livräddningslinan skall vara av sådan längd, att den räcker ned till marken. Det lär nämligen hava förekommit, att så ej varit fallet.

§ 29. I fråga om § 29 har det syntts byggnadsstyrelsen böra tagas under närmare övervägande, huruvida paragrafen bör bibehållas, då det torde vara uppenbart, att de däri föreskrivna anslagen icke göra den nytta, som med desamma avses. Även om denna byggnadsstyrelsens uppfattning kan hava fog för sig, torde anslagen likväl icke vara helt utan betydelse. Att under sådana förhållanden utesluta paragrafen har jag ansett icke vara tillrådigt. Från många håll har också av angivna skäl påyrkats, att paragrafen kvarstår. I densammans andra stycke har emellertid inflickats en bestämmelse, att i de ordningsföreskrifter,

som genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg skola tryckas, skall upptagas jämväl vad stadgan föreskriver i ordningshänseende.

I § 30 föreskrivas två årliga besiktningar. Enligt byggnadsstyrelsens mening skulle det vara tillfyllest med allenast en besiktning. Utav de myndigheter, som särskilt yttrat sig härom, har flertalet varit av samma åsikt som byggnadsstyrelsen. Då jag också ansluter mig därtill, har i paragrafen stadgats, att besiktning skall ske minst en gång årligen.

§ 30.

Under hänvisning till vad byggnadsstyrelsen föreslagit beträffande nuvarande § 22, har styrelsen påpekat, att § 31 skall undergå därav betingade ändringar. Då emellertid § 22 fått under paragrafnummer 21 kvarstå oförändrad i stadgan, följer därav, att ingen ändring skall företagas i § 31.

§ 31.

I fråga om § 32 yttrar *byggnadsstyrelsen*:

§ 32.

I denna paragraf föreskrives, bland annat, att de i stadgans nuvarande § 8 första och andra styckena meddelade allmänna bestämmelser om brandhärdig konstruktion beträffande till hotell eller pensionat upplåtta lokaler icke skola äga tillämpning å hotell eller pensionat, som äro avsedda att samtidigt härbärgera högst 15 gäster och innehålla högst 8 därför avsedda rum, såvitt dessa hotell eller pensionat äro inrymda antingen i byggnad om högst två våningar, bottenvåning men ej källar- eller souterrainvåning därvid medräknad, eller, där byggnaden är uppförd i mer än två våningar, i allenast de två lägsta våningarna eller delar därav. Denna undantagsbestämmelse torde böra utgå, då enligt den genom den av styrelsen föreslagna sammanslagningen av de nuvarande §§ 7 och 8 bildade nya paragrafen brandhärdig konstruktion överhuvud taget icke erfordras beträffande tvåvåningshus, där hotell eller pensionat äro inrymda, och då under alla förhållanden enligt styrelsens mening till högre höjd uppförda byggnader böra, därest hotell eller pensionat där skall drivas, vara på brandhärdigt sätt inredda. Med hänsyn till sistnämnda fordran torde emellertid övriga i § 32 intagna undantagsbestämmelser böra utsträckas att gälla alla hotell eller pensionat av den i paragrafen angivna storlek, vare sig de äro inrymda i första eller andra våningen eller högre upp. Vidare får byggnadsstyrelsen föreslå, att storleken å hotell och pensionat allenast uttryckes med angivande av det högsta antal gäster hotellet eller pensionatet är avsett att samtidigt härbärgera. En ökning av antalet för gäster avsedda rum över 8 med bibehållande av nyss angivna maximiantal gäster kan nämligen icke anses medföra någon ökad brandrisk utan snarare tvärtom. Paragrafen torde lämpligen kunna givas exempelvis följande ändrade lydelse (här har stadgans nuvarande paragrafnummer bibehållits): »Vad här ovan i § 9, § 10, andra och tredje styckena samt §§ 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 24, 25 och 27 stadgas skall icke äga tillämpning å hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbärgera högst 15 gäster. I fråga om hotell eller pensionat, varom nu är sagt, har Kungl. Maj:ts befallningshavande att oberoende av förenämnda stadganden med ledning av förslag, varom i § 2 mom. 2 förmåles, föreskriva vidtagande av de åtgärder, som till skydd mot eldfara kunna anses erforderliga.»

Byggnadsstyrelsens motivering för sitt förslag att storleken å hotell och pensionat skall uttryckas allenast med angivande av det högsta antal gäster, hotellet eller pensionatet är avsett att samtidigt härbärgera, har, särskilt från brandchefshåll, gjorts till föremål för kritik. Då denna kritik synes mig vara berättigad, har jag i förevarande hänseende bibehållit paragrafens nuvarande

Departement-
chefen.

lydelse. I övrigt har jag i huvudsak anslutit mig till byggnadsstyrelsens förslag, dock med den ändring att antalet gäster i analogi med en liknande bestämmelse i § 4 i stadgan satts till sexton.

§ 33. At § 33 har byggnadsstyrelsen ansett lämpligen böra givas en förenklad formulering, i huvudsak överensstämmande med de i städernas byggnadsordningar vanligen förekommande allmänna undantagsbestämmelserna.

Såsom första moment i paragrafen har jag infört den undantagsbestämmelse, varom jag talat vid redogörelsen för innehållet i § 7. Andra momentet i § 33 överensstämmer med byggnadsstyrelsens förslag till paragrafens lydelse med endast en mindre ändring till förekommande av feltolkning. I detta sammanhang anser jag mig böra framhålla, att den avfattning, paragrafens andra moment nu erhållit, icke är ämnad att utgöra någon ändring i sak, utan att de omständigheter, vartill enligt paragrafens nu gällande lydelse hänsyn skall tagas, fortfarande skola vara bestämmande vid avgörande av frågan om eftergift eller jämkning skall medgivas.

Ansvars-
bestämmelser.

Den föreslagna lydelsen av avdelning II föranleder vissa ändringar i de uti § 40 förekommande paragrafhänvisningarna. Samtidigt med att dessa ändringar vidtagits, hava samtliga bötesbestämmelser anpassats efter det från den 1 januari 1932 gällande dagsbotssystemet.

Övergångs-
bestämmelser.

I fråga om övergångsbestämmelserna har *byggnadsstyrelsen* anfört:

En omarbetning av avdelning II i stadgan i enlighet med vad byggnadsstyrelsen föreslagit är givetvis ägnad att underlätta stadgans efterlevnad och sålunda möjliggöra densammas tillämpning utan större eftergifter. Likväl kommer tillämpningen av de modifierade bestämmelserna att medföra stora engångskostnader för innehavare av hotell eller pensionat, vilka redan varit i drift den 1 januari 1918 och beträffande vilka de i stadgan angivna mera omfattande åtgärderna hittills icke behövt genomföras. Med hänsyn härtill är det önskvärt, att innehavare av dylika hotell och pensionat beredas möjlighet att fördela sagda kostnader under en längre följd av år, varför sådana övergångsbestämmelser lämpligen böra meddelas, att med skyldigheten att genomföra de i §§ 7 och 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 18 och 19 angivna åtgärderna bör kunna få anstå intill 10 år efter ett eventuellt ikraftträdande av stadgan i dess omarbetade form. Övriga i avdelning II intagna föreskrifter torde lämpligen böra vara fullgjorda inom ett år efter sistnämnda tidpunkt.

Departements-
chefen.

I likhet med byggnadsstyrelsen anser jag, att innehavare av hotell eller pensionat, vilket varit i drift redan den 1 januari 1918, bör erhålla en viss tidsfrist för genomförandet av de anordningar, varom stadgas i avdelning II i förslaget. Jämväl torde innehavare av hotell eller pensionat, vilket tillkommit efter den 1 januari 1918 och är i drift, då de nya bestämmelserna skulle träda i kraft, böra medgivas skäligen frist för genomförandet av de — med avseende å sådant hotell eller pensionat jämförelsevis oväsentliga — anordningar, som föranledas av berörda bestämmelser. Huruvida beträffande de mera omfattande anordningarna fristen behöver, såsom byggnadsstyrelsen föreslagit, utsträckas ända till tio år, kan däremot sättas i fråga. Från flera håll har föreslagits en förkortning av övergångstiden, i regel fem år. För min del an-

ser jag det vara tillräckligt, att fristen med avseende å sistnämnda anordningar bestämmes till utgången av år 1937; jag vill erinra, att i de övergångsbestämmelser, som funnos i stadgan vid dess utfärdande, i detta hänseende föreskrivits en tidsperiod av fem år. Beträffande övriga anordningar, som skola genomföras, torde i anslutning till byggnadsstyrelsens förslag övergångstiden böra bestämmas till utgången av år 1933.

I förevarande sammanhang torde jag slutligen få anmäla en den 31 maj 1929 dagtecknad skrivelse från länsstyrelsen i Älvsborgs län, i vilken länsstyrelsen anfört, bland annat, följande:

Enligt stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse tillkomme länsstyrelsen vissa befogenheter beträffande sådan rörelse. Länsstyrelsen skulle pröva ansökningar om tillstånd att bedriva hotell- eller pensionatrörelse och länsstyrelsen skulle i vissa avseenden kontrollera verksamheten. Denna kontroll avsåge särskilt att tillse, att de lokaler, där verksamheten bedrevs, uppfyllde vissa i stadgan detaljerat angivna fordringar beträffande skydd mot eldfara. En verksamhet, som hade många beröringspunkter med vanlig hotell- eller pensionatrörelse, vore sjukvårdande verksamhet. Någon fast gräns mellan ett pensionat och en anstalt för sjukvård funnes icke. Det finge bero på prövning i det enskilda fallet. När vederbörande kunde åberopa ett intyg från medicinalstyrelsen, att i det omtvistade fallet medicinalstyrelsen ansåge, att en sjukvårdsinrättning föreläge, kunde länsstyrelsen icke tillämpa hotellstadgan. Därigenom bleve också etablissemang, åtminstone om det vore beläget på landsbygden, praktiskt taget fritt från all kontroll ur eldfaresynpunkt. Onekligen kunde på så sätt ganska stötande situationer uppkomma. Enligt länsstyrelsens förmenande föreläge här en inkonsekvens i lagstiftningen, som länsstyrelsen på grund av erfarenhet av aktuella fall velat bringa till Kungl. Maj:ts kännedom och överbäggande.

Över denna skrivelse inforrades yttranden från åtskilliga myndigheter.

Emellertid läres genom tillkomsten av stadgan den 29 maj 1931 (nr 172) angående enskilda sjukhem och förlossningshem den fråga, som av länsstyrelsen sålunda berörts, hava kommit i förändrat läge. Enligt § 7 i nämnda stadga är enskilt sjukhem och förlossningshem, som i densamma avses, underkastat inspektion, och finnes därvid uppenbara missförhållanden föreligga, äger medicinalstyrelsen jämlikt § 8 förbjuda den, som driver hemmet, att fortsätta därmed. Att vid dylik inspektion skall tillses jämväl, att ur brandskydds-synpunkt erforderliga åtgärder vidtagits, torde icke vara tvivel underkastat.

Syftet med länsstyrelsens omförmälda skrivelse läres därför numera vara tillgodosett.

Departementschefen uppläser härfter i ett sammanhang förslaget om ändring i vissa delar av stadgan angående hotell- och pensionatrörelse samt anför därpå ytterligare:

I likhet med vad som skedde före utfärdandet av nämnda stadga, torde riksdagen böra beredas tillfälle att yttra sig över det föreliggande förslaget.

Jag hemställer därför,

att Kungl. Maj:t måtte besluta inhämta riksdagens yttrande över ifrågavarande författningsförslag, med förklarande där-

vid, att Kungl. Maj:t vill, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och meddela det beslut, som därav föranledes.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Waldemar Wiens.